

Š i f r a k a n d i d a t a :

Državni izpitni center

M 1 2 1 7 7 1 1 1

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

ELEKTROTEHNIKA

==== Izpitna pola 1 ====

Četrtek, 14. junij 2012 / 90 minut

Dovoljeno gradivo in pripomočki:

Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik, svinčnik, radirko, šestilo, trikotnika in računalno.

Kandidat dobi dva konceptna lista in ocenjevalni obrazec.

Priloga s konstantami in enačbami ter magnetilnimi krivuljami je na perforiranem listu, ki ga kandidat pazljivo iztrga.

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati nalog, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepите kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na ocenjevalni obrazec). Svojo šifro vpišite tudi na konceptna lista.

Izpitna pola vsebuje 8 nalog s kratkimi odgovori in 3 strukturirane naloge. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 40. Za posamezno nalogo je število točk navedeno v izpitni poli. Pri reševanju si lahko pomagata z zbirko konstant in enačb v prilogi.

Rešitve, ki jih pišite z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom, vpisujte **v izpitno polo** v za to predvideni prostor, slike in diagrame pa rišite prostoročno s svinčnikom. Pišite čitljivo. Če se zmotite, napisano prečrtajte in rešitev zapišite na novo. Nečitljivi zapisi in nejasni popravki bodo ocenjeni z 0 točkami. Osnutki rešitev, ki jih lahko naredite na konceptna lista, se pri ocenjevanju ne upoštevajo.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 16 strani, od tega 2 prazni.

Konstante in enačbe

Elektrina in električni tok

$$e_0 = 1,602 \cdot 10^{-19} \text{ C}$$

$$Q = (\pm) ne_0$$

$$i = \frac{\Delta Q}{\Delta t}$$

$$I = JA$$

$$m = cIt$$

Električno polje

$$\epsilon_0 = 8,854 \cdot 10^{-12} \frac{\text{As}}{\text{Vm}}$$

$$F = \frac{Q_1 Q_2}{4\pi\epsilon d^2}$$

$$F = QE$$

$$E = \frac{Q}{4\pi\epsilon r^2}$$

$$E = \frac{\sigma}{\epsilon}$$

$$U = Ed$$

$$U_{AB} = V_A - V_B$$

$$Q = \sigma A$$

$$D = \epsilon E = \epsilon_0 \epsilon_r E$$

$$C = \frac{Q}{U}$$

$$C = \frac{\epsilon A}{d}$$

$$W = \frac{CU^2}{2}$$

Enosmerna vezja

$$\sum_k (\pm) I_k = 0$$

$$\sum_m (\pm) U_m = 0$$

$$R = \frac{U}{I}$$

$$GR = 1$$

$$P = UI$$

$$W = Pt$$

$$R = \frac{\rho l}{A} = \frac{l}{\gamma A}$$

$$\frac{R_g}{R_{20}} = 1 + \alpha(g - 20 \text{ °C})$$

$$\eta = \frac{P_{\text{izh}}}{P_{\text{vh}}}$$

Magnetno polje

$$\mu_0 = 4\pi \cdot 10^{-7} \frac{\text{Vs}}{\text{Am}}$$

$$F = \frac{\mu I_1 I_2 l}{2\pi d}$$

$$F = BI l$$

$$F = \frac{B^2 A}{2\mu_0}$$

$$B = \frac{\mu I}{2\pi r}$$

$$B = \frac{\mu I r}{2\pi r_0^2}$$

$$B = \frac{\mu NI}{l}$$

$$\Phi = BA$$

$$\Theta = Hl$$

$$B = \mu H = \mu_0 \mu_r H$$

$$R_m = \frac{l}{\mu A}$$

Inducirano električno polje

$$\Psi = N\Phi$$

$$u_i = -\frac{\Delta\Psi}{\Delta t}$$

$$u_i = vBl$$

$$U_m = \omega N\Phi_m$$

$$L = \frac{\Psi}{i}$$

$$L = \frac{\mu N^2 A}{l}$$

$$W = \frac{Li^2}{2}$$

Trifazni sistemi

$$U = \sqrt{3}U_f$$

$$S = \sqrt{3}UI$$

Izmenična električna vezja

$$\omega = 2\pi f$$

$$Tf = 1$$

$$u = U_m \sin(\omega t + \alpha_u)$$

$$i = I_m \sin(\omega t + \alpha_i)$$

$$\varphi = \alpha_u - \alpha_i$$

$$\underline{Z} = \frac{U}{I}$$

$$\underline{Y}\underline{Z} = 1$$

$$\underline{Z} = R + jX = \underline{Z}e^{j\varphi}$$

$$\underline{Y} = G + jB = \underline{Y}e^{-j\varphi}$$

$$\underline{Z}_R = R$$

$$\underline{Z}_L = j\omega L$$

$$\underline{Z}_C = \frac{1}{j\omega C}$$

$$e^{j\alpha} = \cos \alpha + j \sin \alpha$$

$$\underline{S} = P + jQ = \underline{U}\underline{I}^*$$

$$P = S \cos \varphi$$

$$Q = S \sin \varphi$$

$$S^2 = P^2 + Q^2$$

$$Q \tan \delta = 1$$

$$\omega_0^2 LC = 1$$

$$Q = \frac{\omega_0 L}{R} = \frac{1}{\omega_0 CR}$$

Prehodni pojavi

$$u = Ri$$

$$u = L \frac{di}{dt}$$

$$i = C \frac{du}{dt}$$

$$u = U(1 - e^{-t/\tau})$$

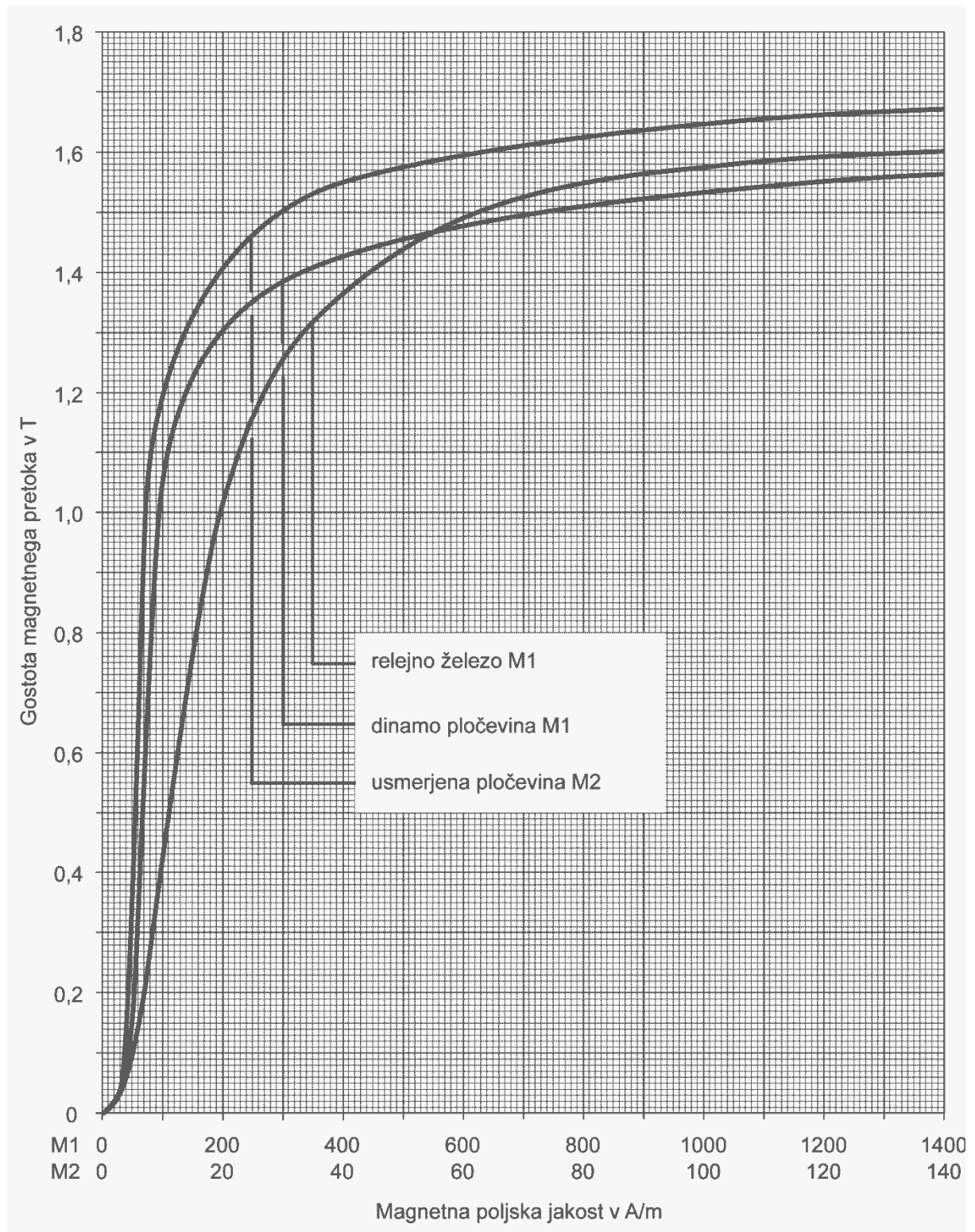
$$u = Ue^{-t/\tau}$$

$$\tau = RC$$

$$i = I(1 - e^{-t/\tau})$$

$$i = Ie^{-t/\tau}$$

$$\tau = \frac{L}{R}$$

1. Dve enaki kovinski krogli z naboje $Q_1 = 6 \cdot 10^{-6} \text{ C}$ in $Q_2 = -4 \cdot 10^{-6} \text{ C}$ se zaradi privlačne sile dotakneta.

Kolikšna sta naboja Q_1 in Q_2 teh krogel, ko ju razmaknemo?

(2 točki)

2. V vodniku je gostota toka $J_1 = 4 \text{ A/mm}^2$. Na nekem mestu presek vodnika podvojimo. Izračunajte gostoto toka J_2 v debelejšem delu vodnika.

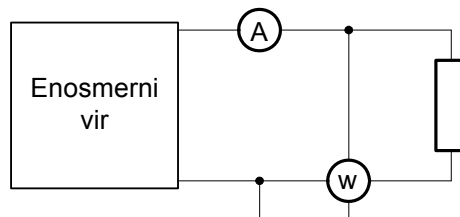
(2 točki)

3. Džul (J) in kilovatna ura (kWh) sta enoti za delo ali energijo.

Delo 2,3 kWh izrazite v džulih.

(2 točki)

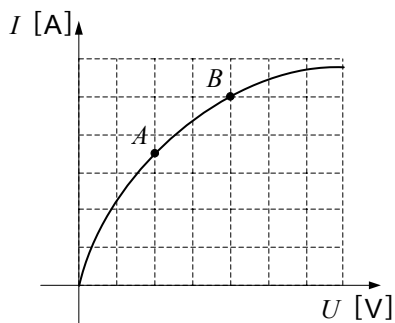
4. Linearni upor, idealni ampermeter in idealni vatmeter priključimo na enosmerni vir po narisan shemi. Odčitek s skale ampermetra, ki meri tok bremena, je $I = 218 \text{ mA}$, odčitek s skale vatmetra, ki meri moč bremena, pa je $P = 147 \text{ W}$.

Kolikšna je upornost upora?

(2 točki)

5. Dana je UI-karakteristika nelinearnega upora.

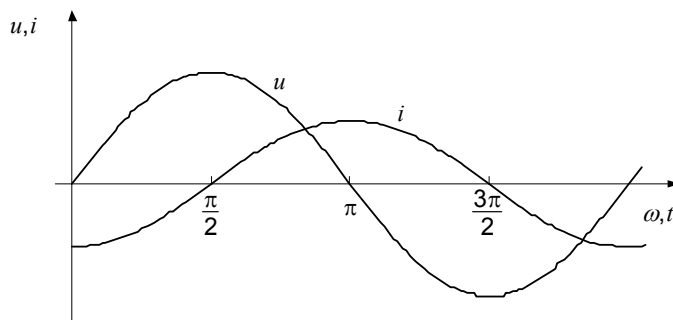
Statična upornost R nelinearnega upora je v točki B v primerjavi z upornostjo v točki A

- A večja.
B manjša.
C enaka.

Obkrožite črko pred pravilnim odgovorom.

(2 točki)

6. Na sliki je narisani časovni diagram toka in napetosti.

- 6.1. Kateremu elementu ustreza narisani časovni diagram?
Obkrožite črko pred pravilnim odgovorom.

- A tuljavi L
B kondenzatorju C
C uporu R

(1 točka)

- 6.2. Narišite ustrezni kazalčni diagram toka in napetosti.

(1 točka)

7. V nihajnem krogu želimo z induktivnostjo tuljave znižati resonančno frekvenco. Kako bomo to dosegli? Obkrožite črko pred pravilnim odgovorom.
- A Povečali bomo induktivnost tuljave.
  - B Zmanjšali bomo induktivnost tuljave.

(2 točki)

8. Napetost na kondenzatorju med prehodnim pojavom je $u_C(t) = (20 - 10e^{-10^3 t})$ V .
Določite čas, v katerem se prehodni pojav konča.

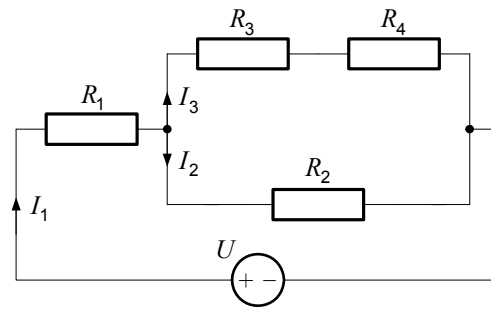
(2 točki)

Prazna stran

OBRNITE LIST.

9. Vezje uporov z upornostmi $R_1 = 8 \Omega$, $R_2 = 80 \Omega$, $R_3 = 50 \Omega$ in $R_4 = 30 \Omega$ je priključeno na vir $U = 48 \text{ V}$.

- 9.1. Izračunajte nadomestno upornost sestavljenega bremena.

(2 točki)

- 9.2. Izračunajte tok I_1 .

(2 točki)

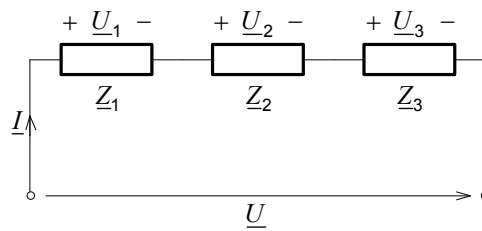
9.3. Izračunajte tok I_2 .

(2 točki)

9.4. Izračunajte moč na uporu upornosti R_4 .

(2 točki)

10. Zaporedno vezje bremen z impedancami $\underline{Z}_1 = (2 + j6) \Omega$, $\underline{Z}_2 = (4 - j8) \Omega$ in $\underline{Z}_3 = (2 + j8) \Omega$ je priključeno na harmonični vir napetosti s podatki $\underline{U} = 24e^{j0^\circ} \text{ V}$ in frekvence $f = 1500 \text{ Hz}$.

- 10.1. Izračunajte impedanco $\underline{Z}$ vezja.

(2 točki)

- 10.2. Izračunajte kazalec toka $\underline{I}$.

(2 točki)

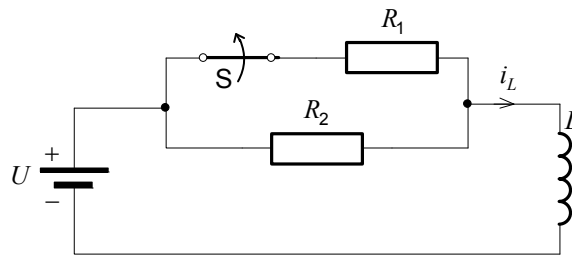
10.3. Določite razliko faznih kotov med napetostma $\underline{U}_1$ in $\underline{U}_2$.

(2 točki)

10.4. Izračunajte upornost R in induktivnost L nadomestnega vzporednega vezja.

(2 točki)

11. Dano je vezje s podatki: $R_1 = 15 \Omega$, $R_2 = 10 \Omega$, $L = 30 \text{ mH}$ in $U = 12 \text{ V}$. Stikalo S je sklenjeno.

11.1. Izračunajte tok I_{L0} v tuljavi pred razklenitvijo stikala S.

(2 točki)

11.2. Izračunajte časovno konstanto prehodnega pojava po razklenitvi stikala.

(2 točki)

11.3. Izračunajte energijo magnetnega polja tuljave po končanem prehodnem pojavu.

(2 točki)

11.4. Skicirajte časovni potek toka i_L .

(2 točki)

Prazna stran